

ΑΝΑΡΤΗΤΕΑ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

Αρ. Πρωτ. 132/10.1.2019

ΕΘΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ**Α Π Ο Φ Α Σ Η
145/2018**

Η Ολομέλεια του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης, ύστερα από πρόσκληση του Προέδρου, συνήλθε στον συνήθη γι' αυτό τόπο την 29.10.2018 και ώρα 10:00, προκειμένου να συζητήσει επί της κατωτέρω υποθέσεως. Συγκροτήθηκε από τους: Αθανάσιο Κουτρομάνο, πρόεδρο, Ξενοφώντα Μορώνη, αντιπρόεδρο, και τα μέλη: Δήμητρα Παπαδοπούλου, Νικόλαο Κιάο, Βασίλειο Καραποστόλη, Καλλιόπη Διαμαντάκου και Γεώργιο Πλειό. Απόντα τα μέλη Ευαγγελία (Λίλιαν) Μήτρου, και Γεώργιος Σαρειδάκης, τα οποία είχαν κληθεί νομίμως. Χρέη γραμματέως εκτέλεσε η Αναστασία Μαραζίδου, υπάλληλος του ΕΣΡ.

Αντικείμενο της συζήτησης ήταν η ενδεχόμενη παραβίαση της ραδιοτηλεοπτικής νομοθεσίας από τον τηλεοπτικό σταθμό με τον διακριτικό τίτλο ART TV, ιδιοκτησίας της εταιρείας με την επωνυμία CITY NEWS ΑΕ, αναφορικά με την υποχρέωση: α) σεβασμού μνήμης νεκρού, β) απαγόρευσης ενθάρρυνσης δυσμενών διακρίσεων λόγω γενετήσιου προσανατολισμού και γ) ακριβούς παρουσίασης γεγονότων, με προσοχή και αίσθημα ευθύνης, κατά τη μετάδοση της εκπομπής με τίτλο «ΕΝ ΚΑΤΑΚΛΕΙΔΙ» την 24.9.2018 μεταξύ 21:48 και 23:46. Η υπόθεση εξετάζεται ύστερα από καταγγελίες με αριθμό πρωτοκόλλου ΕΣΡ 4961/24.9.2018, 4990/25.9.2018, 4991/25.9.2018, 4992/25.9.2018, 4993/9.2018, 4994/25.9.2018, 4995/25.9.2018, 4996/25.9.2018, 4997/25.9.2018, 5014/25.9.2018, 5025/26.9.2018 και 5083/28.9.2018.

Για τον έλεγχο σχηματίστηκε φάκελος με αριθμό 322/1.10.2018, ο οποίος χρεώθηκε στη διοικητική υπάλληλο Αικατερίνη Κοντοπούλου και στην ειδική επιστήμονα - νομικό Όλγα Γαρουφαλιά. Στη συνέχεια, η διοικητική υπάλληλος Αικατερίνη Κοντοπούλου υπέβαλε στο ΕΣΡ την με αριθμό πρωτοκόλλου 838/4.10.2018 έκθεση καταγραφής των πραγματικών περιστατικών της υπόθεσης και η ειδική επιστήμων - νομικός Όλγα Γαρουφαλιά υπέβαλε στο ΕΣΡ την με αριθμό πρωτοκόλλου 844/ΕΣ/8.10.2018 νομική της εισήγηση.

Κατά τη συζήτηση της υπόθεσης, για λογαριασμό της λειτουργούσης τον σταθμό ως άνω εταιρείας παρέστη ο Γεώργιος Γεραπετρίτης, πληρεξούσιος δικηγόρος, και ο Κωνσταντίνος Σκανδαλάκης, εκπρόσωπος του σταθμού. Ερωτηθέντες από τον Πρόεδρο, οι εκπρόσωποι της εγκαλουμένης δήλωσαν ότι γνωρίζουν το περιεχόμενο του φακέλου, έλαβαν δε το λόγο και ανέπτυξαν τους ισχυρισμούς τους. Ζήτησαν στη συνέχεια -και η Ολομέλεια δέχτηκε- να τους παρασχεθεί προθεσμία για την κατάθεση εγγράφου υπομνήματος μέχρι και την 2.11.2018 και ώρα 14.00 και η συζήτηση κηρύχθηκε περαιωμένη. Ο σταθμός κατέθεσε στη Γραμματεία το με αριθμό πρωτοκόλλου ΕΣΡ 5729/2.11.2018 υπόμνημα.

Την 26.11.2018 και ώρα 10.00 η Ολομέλεια συνήλθε σε διάσκεψη επί της υποθέσεως, ύστερα από πρόσκληση του Προέδρου. Συγκροτήθηκε από τα αυτά ως άνω (παρόντα κατά τη συζήτηση) μέλη. Χρέη γραμματέως εκτέλεσε η Αναστασία Μαραζίδου, υπάλληλος του ΕΣΡ. Η Ολομέλεια, αφού παρακολούθησε την επίμαχη ροή προγράμματος και άκουσε την ειδική επιστήμονα - νομικό Όλγα Γαρουφαλιά, που είχε ορισθεί, από τον Πρόεδρο, εισηγήτρια:

ΣΚΕΦΤΗΚΕ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ ΚΑΙ ΑΠΟΦΑΣΙΣΕ ΩΣ ΕΞΗΣ:

I. Νομικό Μέρος

1. Το ΕΣΡ είναι η αρμόδια κατά το Σύνταγμα Αρχή (άρθρο 15 παρ. 2) για την άσκηση του άμεσου ελέγχου του κράτους επί της ραδιοφωνίας και της τηλεόρασης και την επιβολή των προβλεπόμενων διοικητικών κυρώσεων. Ο άμεσος έλεγχος του Κράτους έχει μεταξύ άλλων ως σκοπό το σεβασμό της αξίας του ανθρώπου, η οποία θεμελιώνεται στο άρθρο 2 παρ. 1 του Συντάγματος ως πρωταρχική υποχρέωση της Πολιτείας.
2. Το άρθρο 9 παρ. 1 εδ. β του Συντάγματος θεσπίζει υποχρέωση σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής του ατόμου, η οποία είναι απαραβίαστη.
3. Σε εφαρμογή των πιο πάνω υπό 1 και 2 συνταγματικών διατάξεων θεσπίζεται υποχρέωση των ραδιοτηλεοπτικών σταθμών κατά τη μετάδοση των εκπομπών τους σεβασμού της προσωπικότητας και της αξίας του ατόμου στις εξής διατάξεις:

ι) στο άρθρο 7 παρ. 2 του Π.Δ. 109/2010, σύμφωνα με το οποίο «τα κάθε είδους προγράμματα, συμπεριλαμβανομένων και των οπτικοακουστικών εμπορικών ανακοινώσεων, που μεταδίδονται από δημόσιους ή ιδιωτικούς τηλεοπτικούς οργανισμούς, οφείλουν να σέβονται την προσωπικότητα, την τιμή, την υπόληψη, τον ιδιωτικό και οικογενειακό βίο, την επαγγελματική, κοινωνική, επιστημονική, καλλιτεχνική, πολιτική ή άλλη νόμιμη δραστηριότητα κάθε προσώπου, του οποίου η εικόνα εμφανίζεται στην οθόνη ή αναφέρεται το όνομα ή στοιχεία επαρκή για τον προσδιορισμό του»,

ιι) στο άρθρο 6 παρ. 1 του Π.Δ. 77/2003 σύμφωνα με το οποίο «η ιδιωτική ζωή όλων, συμπεριλαμβανομένων και των δημόσιων προσώπων και των προσώπων της επικαιρότητας είναι σεβαστή και απαραβίαστη»,

ιιι) στο άρθρο 1 παρ. 8 του Ν. 3592/2007, σύμφωνα με το οποίο «η παροχή ραδιοτηλεοπτικών υπηρεσιών και η εκπομπή ραδιοτηλεοπτικών προγραμμάτων εξυπηρετούν την κοινωνική αποστολή της ραδιοφωνίας και τηλεόρασης, την πολιτιστική ανάπτυξη της χώρας και ιδίως το σεβασμό της αξίας του ανθρώπου κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 15 του Συντάγματος».

ιιιι) στο άρθρο 3 παρ. 1 εδ. β του Ν. 2328/1995 σύμφωνα με το οποίο «οι κάθε είδους εκπομπές που μεταδίδουν οι τηλεοπτικοί σταθμοί πρέπει να σέβονται την προσωπικότητα, την τιμή, την υπόληψη, τον ιδιωτικό και επαγγελματικό βίο, την επαγγελματική, κοινωνική, επιστημονική, καλλιτεχνική, πολιτική ή άλλη συναφή δραστηριότητα κάθε προσώπου, η εικόνα του οποίου εμφανίζεται στην οθόνη ή το όνομα του οποίου ή στοιχεία επαρκή για τον προσδιορισμό του οποίου μεταδίδονται»,

ιιιιι) στο άρθρο 9 παρ. 2 του Π.Δ. 77/2003 (το οποίο εφαρμόζεται στην προκειμένη περίπτωση, γιατί η συγκεκριμένη εκπομπή αποτελεί δημοσιογραφική εκπομπή, δηλαδή εκπομπή λόγου με ενημερωτικό χαρακτήρα σύμφωνα με τον ορισμό που δίνεται στο άρθρο 1 εδ. β του Π.Δ. 77/2003), σύμφωνα με το οποίο «τα πρόσωπα που συμμετέχουν ή αναφέρονται στις εκπομπές πρέπει να απολαμβάνουν δίκαιης, ορθής και αξιοπρεπούς συμπεριφοράς (εδ.α). Ειδικότερα, δεν επιτρέπεται η προσβολή της προσωπικότητας, της τιμής και της αξιοπρέπειάς τους (εδ. β). Πρέπει επίσης να γίνονται σεβαστά η ιδιωτική και οικογενειακή τους ζωή, η επαγγελματική τους δραστηριότητα και το δικαίωμα έκφρασής τους. (εδ.γ) Η άσκηση κριτικής δεν είναι

ασυμβίβαστη με το σεβασμό των δικαιωμάτων των εμφανιζόμενων ή αναφερόμενων προσώπων (εδ. δ)».

4. Η ελευθερία της έκφρασης του ατόμου θεσπίζεται στο άρθρο 5 παρ. 1 του Συντάγματος, σύμφωνα με το οποίο «καθένας έχει δικαίωμα να αναπτύσσει ελεύθερα την προσωπικότητά του και να συμμετέχει στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή της χώρας, εφόσον δεν προσβάλλει τα δικαιώματα των άλλων και δεν παραβιάζει το Σύνταγμα ή τα χρηστά ήθη».

5. Η απαγόρευση διακρίσεων θεσπίζεται στο άρθρο 5 παρ. 2 του Συντάγματος, σύμφωνα με το οποίο «όλοι όσοι βρίσκονται στην Ελληνική Επικράτεια απολαμβάνουν την απόλυτη προστασία της ζωής, της τιμής και της ελευθερίας τους, χωρίς διάκριση εθνικότητας, φυλής, γλώσσας και θρησκευτικών ή πολιτικών πεποιθήσεων. Εξαιρέσεις επιτρέπονται στις περιπτώσεις που προβλέπει το διεθνές δίκαιο».

6. Η αρχή της ισότητας στην αξιοπρέπεια θεσπίζεται στο άρθρο 1 της Οικουμενικής Διακήρυξης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, που κυρώθηκε από την Ελλάδα με τον Ν. 1532/1985, σύμφωνα με το οποίο «όλοι οι άνθρωποι γεννιούνται ελεύθεροι και ίσοι στην αξιοπρέπεια και τα δικαιώματα».

7. Σε εφαρμογή των πιο πάνω υπό 4 και 5 συνταγματικών διατάξεων θεσπίζεται υποχρέωση των ραδιοτηλεοπτικών σταθμών κατά τη μετάδοση των εκπομπών τους απαγόρευσης διακρίσεων στις εξής διατάξεις:

ι) στο άρθρο 7 παρ. 1 του Π.Δ. 109/2010, σύμφωνα με το οποίο «οι πάροχοι υπηρεσιών οπτικοακουστικών μέσων οφείλουν να λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα, ώστε οι παρεχόμενες από αυτούς υπηρεσίες να μην προκαλούν μίσος λόγω φυλής, φύλου, θρησκείας, πεποιθήσεων, εθνικότητας, αναπηρίας, ηλικίας και σεξουαλικού προσανατολισμού»,

ιι) στο άρθρο 4 παρ. 1 του Π.Δ. 77/2003, σύμφωνα με το οποίο «δεν επιτρέπεται η παρουσίαση προσώπων με τρόπο, ο οποίος υπό τις συγκεκριμένες συνθήκες, μπορεί να ενθαρρύνει, τον εξευτελισμό, την κοινωνική απομόνωση ή τις δυσμενείς διακρίσεις σε βάρος τους από μέρος του κοινού βάσει ιδίως του φύλου, της φυλής, της εθνικότητας, της γλώσσας, της θρησκείας, της ιδεολογίας, της ηλικίας, της ασθένειας ή αναπηρίας, του γενετήσιου προσανατολισμού ή του επαγγέλματος» και

ιιι) στο άρθρο 4 παρ. 2 του Π.Δ. 77/2003, σύμφωνα με το οποίο «δεν επιτρέπεται η προβολή μειωτικών, ρατσιστικών, ξενοφοβικών ή σεξιστικών μηνυμάτων και

χαρακτηρισμών, καθώς και μισαλλόδοξων θέσεων και γενικά δεν πρέπει να θίγονται εθνοτικές και θρησκευτικές μειονότητες και άλλες ευάλωτες ή ανίσχυρες πληθυσμιακές ομάδες».

8. Η υποχρέωση των ραδιοτηλεοπτικών σταθμών εξασφάλισης αντικειμενικής, παρουσίασης πληροφοριών και ειδήσεων κατά τη μετάδοση των εκπομπών τους θεσπίζεται στο άρθρο 15 παρ. 2 εδ. γ του Συντάγματος, σύμφωνα με το οποίο «άμεσος έλεγχος του Κράτους, που λαμβάνει και τη μορφή του καθεστώτος της προηγούμενης άδειας, έχει ως σκοπό την αντικειμενική και με ίσους όρους μετάδοση πληροφοριών και ειδήσεων, καθώς και προϊόντων του λόγου και της τέχνης».

9. Σε εφαρμογή της πιο πάνω υπό 8 συνταγματικής διάταξης θεσπίζεται υποχρέωση των ραδιοτηλεοπτικών σταθμών κατά τη μετάδοση των εκπομπών τους εξασφάλισης αντικειμενικής, παρουσίασης πληροφοριών και ειδήσεων στις εξής διατάξεις:

ι) στο άρθρο 1 παρ. 2 του Ν. 4339/2015, σύμφωνα με το οποίο «η παροχή υπηρεσιών επίγειας ψηφιακής τηλεοπτικής ευρυεκπομπής αποτελεί υπηρεσία γενικού οικονομικού συμφέροντος, ..., που συνίσταται στην παροχή στο κοινό τηλεοπτικών υπηρεσιών, βάσει προϋποθέσεων, όρων και διαδικασιών που διασφαλίζουν αφενός τη νομιμότητα, τη διαφάνεια, την πολιτική και πολιτισμική πολυμέρεια και πολυφωνία ... και αφετέρου την παροχή στο κοινό υψηλού επιπέδου τηλεοπτικών υπηρεσιών»,

ιι) στο άρθρο 1 παρ. 1 του Ν. 3592/2007, σύμφωνα με το οποίο «σκοπός των διατάξεων του παρόντος νόμου είναι η αντικειμενική και με ίσους όρους μετάδοση πληροφοριών και ειδήσεων»,

ιιι) στο άρθρο 5 του Π.Δ. 77/2003, σύμφωνα με το οποίο «η μετάδοση των γεγονότων πρέπει να είναι αληθής, ακριβής και όσο είναι δυνατό πλήρης Τα γεγονότα πρέπει να παρουσιάζονται με προσοχή και αίσθημα ευθύνης, ώστε να μη δημιουργούν υπέρμετρη ελπίδα, σύγχυση ή πανικό στο κοινό» και

ιιιι) στο άρθρο 15 παρ. 1 εδ. β του Π.Δ. 77/2003, σύμφωνα με το οποίο «υποθέσεις ή πιθανολογήσεις δεν παρουσιάζονται ως γεγονότα».

10. Τέλος, κατά τα στοιχεία β και ε της παραγράφου 1 του άρθρου 4 του Ν. 2863/2000, το ΕΣΡ ελέγχει την τήρηση των όρων που προβλέπονται στην εκάστοτε ισχύουσα ραδιοτηλεοπτική νομοθεσία και επιβάλλει τις από το άρθρο 4 του Ν. 2328/1995 προβλεπόμενες κυρώσεις.

Από τον συνδυασμό των ως άνω διατάξεων προκύπτει ότι απαγορεύεται απολύτως η προβολή εκπομπών που προσβάλλουν την αξία του ατόμου, η οποία αφορά άτομα που βρίσκονται εν ζωή, αλλά και άτομα που έχουν αποβιώσει (όπως ενδεικτικώς ΣτΕ 4391 και 4392/2013 που έκριναν ότι κατά την έννοια του άρθρου 9 παρ. 2 του Π.Δ. 77/2003 απαιτείται αξιοπρεπής συμπεριφορά έναντι κάθε προσώπου που αναφέρεται σε τηλεοπτική εκπομπή, ανεξαρτήτως του αν βρίσκεται ή όχι στη ζωή), με την παρουσίαση στοιχείων που αφορούν στον ιδιωτικό τους βίο, στον οποίο υπάγεται και ο γενετήσιος προσανατολισμός τους, όταν αυτό δεν είναι αναγκαίο για την ενημέρωση του κοινού. Επίσης, απαγορεύεται κατά τη μετάδοση ραδιοτηλεοπτικών εκπομπών η ενθάρρυνση των δυσμενών διακρίσεων λόγω γενετήσιου προσανατολισμού. Τέλος, απαγορεύεται κατά τη μετάδοση ραδιοτηλεοπτικών εκπομπών η ανακριβής και χωρίς προσοχή και αίσθημα ευθύνης παρουσίαση των γεγονότων ώστε να αποφεύγεται τυχόν πρόκληση σύγχυσης στους τηλεθεατές.

II. Πραγματικό μέρος

Από τα έγγραφα του φακέλου, στα οποία περιλαμβάνονται και οι ευρισκόμενοι στο αρχείο του ΕΣΡ ψηφιακοί δίσκοι με την επίμαχη ροή προγράμματος, την οποία παρακολούθησε η Ολομέλεια, και τους ισχυρισμούς της εγκαλούμενης (προβληθέντες προφορικός και εγγράφως), προκύπτουν τα εξής:

Κατά την προβολή από τον τηλεοπτικό σταθμό της εγκαλούμενης της ενημερωτικής εκπομπής με τίτλο «ΕΝ ΚΑΤΑΚΛΕΙΔΙ» την 24.9.2018 παρουσιάστηκε μεταξύ και 22:52 και 23:23 ένα ζήτημα που είχε απασχολήσει έντονα την επικαιρότητα το δεδομένο χρονικό διάστημα και αφορούσε την υπόθεση πιθανής διάπραξης ληστείας σε κοσμηματοπωλείο στην Ομόνοια από τον Ζακ Κωστόπουλο που κατέληξε στον θάνατό του.

Ο παρουσιαστής της εκπομπής κατά την αναφορά του στο επίμαχο γεγονός μίλησε για τον θανόντα, βασιζόμενος σε δηλώσεις που είχε κάνει ο τελευταίος εν ζωή για τον εαυτό του («Είμαι 30 χρονών, Drag Queen, ακτιβιστής, είμαι οροθετικός, είμαι αδελφή. Είμαι μία Drag Queen») ως εξής: «Ο πρωταγωνιστής είναι μιας συγκεκριμένης τάσης άνθρωπος, το πράγμα, τι γένους είναι αυτό το πράγμα, ο-η-το (5

φορές), σου λέει «εγώ είμαι μία τσούλα», τίτλος τιμής «είμαι μία τσούλα, είμαι drag queen, ο-η-το θέλει να είναι οτιδήποτε, «ο το», «ο το», πώς τον λένε «ο-η-το», είναι ... κουσούρι, είναι μιματιόν, είναι γιαλαντζί, έφαγε ξέρω γω πολύ κάτι και έγινε;, αυτό το κουσούρι, αυτό το πράγμα, έχει κολλήσει AIDS από τα είκοσι (2 φορές), Η δουλειά αυτουνού είναι πώς θα παρασύρει τον Μήτσο, τον Θανάση, τον Φραγκίσκο, τον Κώστα να τους πάρει το αντίτιμο για να επιβιώσει. Άρα λοιπόν, εφόσον η δουλειά του και έχει βγει εις το κυνήγι του μεροκάματου θα τσιμπήσει κάποιον ο οποίος θα πάει να φορέσει την άλλη μέρα τα γαλόνια και από εδώ πάνε και οι άλλοι. μια χαμένη ζωή για εμένα, τα κουσούρια του όλα αυτά τον ρίζαν εκεί».

Επίσης, κατά την παρουσίαση του επίμαχου θέματος προβλήθηκαν ορισμένες φωτογραφίες του θανόντος ντυμένου ως γυναίκα και ένα βίντεο που μεταδόθηκε επτά (7) φορές, το οποίο προέβαλε τον θανόντα εντός του κοσμηματοπωλείου να προσπαθεί να απεγκλωβιστεί, το οποίο ο παρουσιαστής σχολίασε ως εξής: «Ο άλλος δεν μπορεί να το σηκώσει, τρεκλίζει, το παιδί ίσως είχε πιει καμία μπύρα δεν ξέρω τι έχει πιει, μπορεί να έχει πιει και άντε ρε παιδιά, άντε βοηθήστε τον λίγο ένα, δύο, τι να κάνει, κοιτάζτε, κοιτάζτε σκινηή ολόκληρη εδώ. Από έξω τον βλέπει ο άλλος έχει τηλεφωνήσει στο εκατό να έρθει να τον πιάσει. Τον έχει πιάσει σαν τον ποντικό στην φάκα. Αυτός σου λέει αμάν έρχονται τι να κάνω τι να κάνω του πέφτει κάτω ο πυροσβεστήρας δεν μπορεί να κρατήσει έναν πυροσβεστήρα φαντάσου πώς ήταν, έτσι; Α ρε ιστορία, α ρε ιστορία... Κάποιος ρωμιός πυροβολούσε πριν 34-33 χρόνια «παπ!-παπ!» στον αέρα, κέρναγε την παρέα του «έβγαλα τον γιο, έβγαλα το παλικάρι, έβγαλα την συνέχεια» μια ζωή χαράμι. Μια ζωή χαράμι».

Επιπρόσθετα, με αφορμή το γεγονός ότι ο θανών, όπως και δήλωνε δημοσίως και ο ίδιος εν ζωή, ήταν ομοφυλόφιλος, ο παρουσιαστής της εκπομπής αναφέρθηκε γενικότερα στη συγκεκριμένη κατηγορία προσώπων λέγοντας χαρακτηριστικά τα εξής: «Έχουμε παραχωρήσει πολύ χώρο σ' αυτή την κατηγορία των ανθρώπων. Πρέπει να επαναπροσδιορίσουμε τι ανεχόμαστε και τι δεν ανεχόμαστε», «Κέρδισαν την υπερεξουσία», «Το θέμα είναι τι μπορείς να κάνεις σαν κοινωνία. Να τους εκτοπίσεις; Δεν μπορεί να γίνει αυτό το πράγμα. Είναι αστείο και σαν σκέψη. Να τους φυλακίσεις; Όχι, για ποιον λόγο; Να τους απομονώσεις; Πώς θα μπορούσες να το κάνεις αυτό; Να τους ανεχτείς; Είναι αυτό το οποίο τα τελευταία τριάντα-σαράντα χρόνια απεδέχθη η

κοινωνία. Από εκεί και πέρα όμως, αυτοί κέρδισαν την υπερεξουσία. Να ελέγχουν πλήρως το σύστημα. Πλήρως. Ακαριαία. Με το που μαθεύτηκαν ποιος είναι ο πρωταγωνιστής βγήκαν όλοι από κάθε κατεύθυνση για να κατακλύσουν το διαδίκτυο ότι αυτός είναι ήρωας. Πρέπει λοιπόν να προσδιορίσουμε πάλι τους ρόλους», «Γιατί να είμαστε ρατσιστές σ' αυτό το βίτσιο, γιατί δεν δεχόμαστε αυτόν που του αρέσουν οι κότες, οι κασίκες; σε λίγο θα τον δεχτούμε», «αν δεν αντισταθείτε το πράγμα αυτό θα μας πνίξει σαν τσουνάμι», «...μπορεί να γίνει και πρότυπο για το δικό σας το παιδί και να σας συμβεί αύριο», «κάποιος γονιός πυροβόλησε πριν 33 χρόνια: έβγαλα τον γιο, το παλικάρι, τη συνέχεια, μια ζωή χαράμι». Επίσης, ο παρουσιαστής της εκπομπής δήλωσε τα ακόλουθα: «Γιατί ο λεβέντης ο εθνοφρουρός από την Λαμία ο οποίος ήταν οπαδός του σαδισμού και την έδερνε και την πλάκωνε και την φυλάκιζε και της έκανε όλα αυτά πάει μέσα στις φυλακές. «Κύριοι είμαι ανώμαλος». Γιατί δεχόσαστε αυτό και δεν δεχόσαστε και αυτό; Γιατί μπορώ να φορέσω φορεματάκια, να φορέσω στριγκάκια να κάνω τέτοια, να βάλω αυτό, αυτό μου το επιτρέπετε και δεν μου επιτρέπετε ξέρω γω το δικό μου βίτσιο κλπ. Γιατί πρέπει να είμαστε ρατσιστάι σε αυτό το βίτσιο; Σου λέει ο άλλος ότι εμένα δεν μου αρέσει. Ούτε η Νταίζη, ούτε η drag queen, ούτε ο Μήτσος ο σιδεράς. Εμένα μου αρέσουν οι κότες. Εμένα μου αρέσουν οι κασίκες. Γιατί λοιπόν αυτόν δεν το δεχόμαστε τώρα; Σε λίγο θα το δεχτούμε».

Ακόμα, ο παρουσιαστής της εκπομπής αναφερόμενος στο γεγονός πρόσθεσε τα εξής: «Έγινε μία ληστεία ή μάλλον μία απόπειρα ληστείας, μπουκάρισε να ληστέψει, μπήκε ο άλλος μέσα να τον ληστέψει, έχει πάρει το τζάμι και πάει να σφάζει τον εκαβίτη, επιχειρώντας να ληστέψει, ο οποίος όπως φαίνεται εισέβαλε μέσα στο κατάστημα κρατώντας στα χέρια του μαχαίρι με σκοπό την ληστεία δύσκολα μπορεί να εξηγηθεί. Γιατί; Ο ληστής είναι ληστής, Αυτός που μπουκάρει με ένα μαχαίρι να σφάζει προφανώς τον κοσμηματοπώλη ή να τον φοβερήσει για να του πάρει τα τέτοια για να πάει να πάρει προφανώς την δόση του».

Στο τέλος, ο παρουσιαστής της εκπομπής σχολίασε αρνητικά την «τάση ηρωοποίησης», (όπως ο ίδιος την χαρακτήρισε) του θανόντος από το κοινό, με την οποία εκείνος δήλωσε ότι ήταν αντίθετος και κάλεσε τους τηλεθεατές να ψηφίσουν και να εκφράσουν την άποψή τους για το θέμα, απαντώντας σε ερώτημα το οποίο διατυπώθηκε ως εξής: «ΕΙΣΤΕ ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΗΡΩΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥ ΕΠΙΔΟΞΟΥ

ΛΗΣΤΗ, ΟΜΟΦΥΛΟΦΙΛΟΥ ΚΑΙ ΟΡΟΘΕΤΙΚΟΥ». Ειδικότερα, εμφανίστηκε και αναγνώστηκε 4 φορές κάρτα σε ολόκληρη την οθόνη με το πιο πάνω κείμενο, στο αριστερό τμήμα της οποίας προβαλλόταν φωτογραφία του θανόντος, ενώ ταυτόχρονα γινόταν ανάγνωση του κειμένου της κάρτας. Οι τηλεθεατές μπορούσαν να ψηφίσουν με κλήση συγκεκριμένων τηλεφωνικών αριθμών που αναγράφονταν στην κάρτα, με χρέωσή τους (από σταθερό 1,56Ε/1΄ και από κινητό 1,98 Ε/1΄, συμ/νου ΦΠΑ και επιπλέον τέλος κινητής τηλεφωνίας). Ο παρουσιαστής της εκπομπής ανέφερε τα εξής: *«Ψηφίστε και πείτε αυτό που πρέπει, Είστε υπέρ της ηρωοποίησης του επίδοξου ληστή, ομοφυλόφιλου και οροθετικού; Και επίδοξου αν θέλετε φονιά είχε βάλει κάτω να σφάζει τον εκαβίτη. Αν είστε υπέρ του, το ΝΑΙ, αν όμως είστε ΟΧΙ, δεν θέλετε αυτήν την ηρωοποίηση γιατί μπορεί να γίνει και πρότυπο για το δικό σας παιδί και να σας συμβεί αύριο θα ψηφίσετε ΟΧΙ. ΟΧΙ. 9011 100 3302. ΟΧΙ. Έχετε δικαίωμα να ψηφίσετε το ΝΑΙ αν πιστεύετε το ΝΑΙ. Εγώ σας λέω τι θα έκανα εγώ».*

Ο σεβασμός και η προστασία της αξίας του ατόμου που θεμελιώνονται στο άρθρο 15 παρ. 2 του Συντάγματος προστατεύουν και τον νεκρό. Η προσωπικότητα του νεκρού ως «συνέχεια» της προσωπικότητάς του εν ζωή ατόμου, έχει μεν παύσει οριστικώς με τον θάνατό του, αντικατοπτρίζει, όμως, αυτό το οποίο υπήρξε ο νεκρός, όσο ζούσε. Προσβολή της μνήμης του νεκρού μπορεί να συντελεστεί με κάθε τρόπο, κατά τον οποίο είναι δυνατή προσβολή και επί ζώντος ατόμου, όπως π.χ. με την προβολή της τιμής του.

Ο σταθμός στο πλαίσιο άσκησης του συνταγματικώς κατοχυρωμένου (με τα άρθρα 14 παρ. 1 και 2 και 5 παρ. 1 του Συντάγματος) δικαιώματος ενεργητικής και παθητικής πληροφόρησης, είχε τη δυνατότητα να μεταδώσει την είδηση. Το συμφέρον του κοινού για πληροφόρηση μέσω του τύπου και της ραδιοτηλεόρασης αποτελεί δικαιολογημένο συμφέρον. Δεν συνιστά, όμως, απόλυτο δικαιολογητικό λόγο επέμβασης στην προσωπικότητα του ατόμου, αλλά η επίκλησή του οδηγεί σε στάθμιση συμφερόντων, σε στάθμιση δηλαδή μεταξύ της συνταγματικά κατοχυρωμένης ελευθερίας της έκφρασης μέσω του τύπου και των λοιπών Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης και του δικαιώματος της προσωπικότητας του ατόμου.

Ο ιδιωτικός βίος των προσώπων της σχετικής επικαιρότητας αφορά την κοινή γνώμη υπό συγκεκριμένες αυστηρές προϋποθέσεις (τη θεματική και τη χρονική σύνδεση με το επίκαιρο γεγονός) και μόνο εφόσον είναι άρρηκτα συνδεδεμένος με το επίκαιρο γεγονός και υπό την επιφύλαξη ότι το ενδιαφέρον αυτό δεν συνιστά σκανδαλοθηρία ή απλή έξαψη της περιέργειας του κοινού. Κατά τη στάθμιση των συγκρουόμενων αγαθών (ιδιωτικότητα – ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης) κατά κανόνα η προστασία του ιδιωτικού βίου τίθεται σε αξιολογικά υπέρτερη θέση έναντι της ελευθερίας του τύπου (Βλ. ΣτΕ 1216/2014 που έκρινε ότι κατ' εφαρμογή της αρχής της στάθμισης η απαγόρευση παραβίασης του ιδιωτικού βίου είναι δυνατόν κατ'εξάιρεση να καμφθεί κατ'εκτίμηση των συνθηκών της συγκεκριμένης περίπτωσης όταν κρίνεται ότι υπηρετείται υπέρτερο δημόσιο συμφέρον συνδεδεμένο με την ενημέρωση του τηλεοπτικού κοινού περί σημαντικών ζητημάτων αυξημένου γενικού ενδιαφέροντος).

III. Υπαγωγή

Ο θανάων, με τον οποίο ασχολήθηκε η επίμαχη ενημερωτική εκπομπή, αποτελούσε άτομο της σχετικής επικαιρότητας, το οποίο δηλαδή απασχόλησε το δεδομένο χρονικό διάστημα την επικαιρότητα με αφορμή ένα έκτακτο γεγονός, και υπό αυτή του την ιδιότητα ήταν καταρχήν ανεκτές επεμβάσεις στην προσωπικότητά του, στο βαθμό που δικαιολογούνταν από το εύλογο ενδιαφέρον της κοινής γνώμης.

Ο θανάων είχε μεν καταστήσει γνωστό στο κοινό τον γενετήσιο προσανατολισμό του, πλην όμως, η χρήση της πληροφορίας αυτής για τον ιδιωτικό του βίο κατά την παρουσίαση του συγκεκριμένου γεγονότος της επικαιρότητας, δεν ήταν δικαιολογημένη γιατί δεν συνδεόταν με το γεγονός αυτό, με αφορμή το οποίο έγινε αναφορά σ' αυτή.

Η κατ' επανάληψη αναφορά από τον παρουσιαστή στον γενετήσιο προσανατολισμό του θανόντος, στην υγεία του και στην χρήση ναρκωτικών ουσιών από αυτόν, καθώς και η προβολή των πιο πάνω αναφερόμενων εικόνων του θανόντος, σε συνδυασμό με την εισαγωγή σχολίων από τον παρουσιαστή της εκπομπής, τα οποία συνόδευαν τις εικόνες, υπερέβαινε το αναγκαίο μέτρο για την ενημέρωση του κοινού για το επίμαχο

γεγονός (όπως ενδεικτικώς ΣτΕ 4391 και 4392/2013 που έκριναν ότι οι αναφορές στο γενετήσιο προσανατολισμό, τις σεξουαλικές προτιμήσεις και την εμπλοκή του εκλιπόντος με τα ναρκωτικά υπερέβαιναν το αναγκαίο μέτρο για την επίτευξη του σκοπού της ενημερώσεως του κοινού επί ζητημάτων δημοσίου ενδιαφέροντος) και οδήγησε στην προσβολή της μνήμης του θανόντος. Επιπρόσθετα, δεν συνιστούσαν πληροφόρηση οι καθ' υπέρβαση της δημοσιογραφικής δεοντολογίας προσβλητικοί χαρακτηρισμοί που επανειλημμένα αποδόθηκαν στον αποβιώσαντα (όπως «επίδοξος, ληστής, επίδοξος σφαγέας, επίδοξος φονιάς»), οι οποίοι είχαν καταφρονητικό χαρακτήρα και συντέλεσαν στην προσβολή της μνήμης του.

Επιπλέον, η διατύπωση των πιο πάνω αναφερόμενων χαρακτηρισμών και γενικών κρίσεων του παρουσιαστή της εκπομπής για μία συγκεκριμένη ομάδα ανθρώπων γενικά (των ομοφυλόφιλων), αλλά και για τον θανόντα ειδικά, είχαν απαξιωτικό και προσβλητικό χαρακτήρα και σε συνδυασμό με το ειρωνικό και αποδοκιμαστικό ύφος του παρουσιαστή κατέληξαν αφενός στην ενθάρρυνση των δυσμενών διακρίσεων σε βάρος των ομοφυλόφιλων από μέρος του κοινού και αφετέρου στον εξευτελισμό του συγκεκριμένου προσώπου.

Επιπλέον, η αναφορά από τον παρουσιαστή με βεβαιότητα της τέλεσης ή/και της πρόθεσης τέλεσης από τον αποβιώσαντα συγκεκριμένων αξιόποινων πράξεων (ληστείας και φόνου), οι οποίες δεν είχαν ακόμα επιβεβαιωθεί από τις αρμόδιες αρχές κατά τον χρόνο μετάδοσης της εκπομπής, χωρίς τη διατήρηση επιφυλάξεων για την αλήθεια των γεγονότων από τον παρουσιαστή, συντέλεσε στην παρουσίαση πιθανολογήσεων ως γεγονότων που ήταν πιθανόν να προκαλέσουν σύγχυση στο κοινό λόγω της ανακρίβειάς τους (Βλ. ΣτΕ 2758/2015).

Επίσης, η διατύπωση του ερωτήματος που ο σταθμός απηύθυνε στους τηλεθεατές εν είδει δημοσκοπήσεως (γκάλοπ), σε συνδυασμό με τον συνολικό τρόπο παρουσίας των γεγονότων από τον παρουσιαστή, καταδεικνύει ότι κατέβαλε προσπάθεια να εκμεταλλευθεί περιστατικά παραποιώντας ακόμα και τα γεγονότα, με στόχο τον επηρεασμό της γνώμης των τηλεθεατών μέσω της πρόκλησης σύγχυσης σ' αυτούς.

Ενόψει όλων των ανωτέρω, καθίσταται σαφές ότι η εγκαλούμενη εταιρεία, κατά τη μετάδοση της εν λόγω ενημερωτικής εκπομπής, με την παρουσίαση των γεγονότων με τον προαναφερθέντα τρόπο και με την διατύπωση των πιο πάνω αναφερόμενων αξιολογικών κρίσεων από τον παρουσιαστή της παραβίασε - εκ προθέσεως - τις αναφερόμενες στο νομικό μέρος της παρούσας διατάξεις. Επομένως, πρέπει να επιβληθεί στην εγκαλούμενη εταιρεία η διοικητική κύρωση του προστίμου. Πρέπει επίσης να επιβληθεί η διοικητική κύρωση ηθικού περιεχομένου της υποχρεωτικής μετάδοσης ανακοίνωσης από τον σταθμό για την επιβληθείσα κύρωση. Κατά τη γνώμη, όμως, ενός μέλους του Συμβουλίου η πρόσθετη αυτή κύρωση δεν είναι συνταγματικώς επιτρεπτή, επειδή ενέχει στοιχεία διαπόμπευσης της εγκαλουμένης, και, επομένως, δεν έπρεπε να επιβληθεί.

Περαιτέρω, με βάση τη βαρύτητα της παραβάσεως, το κοινώς γνωστό μερίδιο τηλεθέσεως του συγκεκριμένου τηλεοπτικού σταθμού και το γεγονός ότι η εγκαλουμένη υπήρξε πολλαπλώς υπότροπη (και) κατά το πρόσφατο παρελθόν για παραβάσεις της ραδιοτηλεοπτικής νομοθεσίας (όπως προκύπτει από τα τηρούμενα στο ΕΣΡ στοιχεία), κρίνεται ότι το επιβλητέο πρόστιμο είναι εκείνο των 150.000 (εκατόν πενήντα χιλιάδων) ευρώ.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ ΤΟ ΕΣΡ

Δέχεται ότι ο σταθμός της εγκαλουμένης παραβίασε - εκ προθέσεως - τη ραδιοτηλεοπτική νομοθεσία ως προς την υποχρέωση για α) σεβασμό μνήμης νεκρού, β) απαγόρευση ενθάρρυνσης δυσμενών διακρίσεων λόγω γενετήσιου προσανατολισμού και γ) ακριβή μετάδοση γεγονότων, κατά τα αναφερόμενα στο σκεπτικό.

Επιβάλλει στην εταιρεία με την επωνυμία CITY NEWS ΑΕ, ιδιοκτήτρια του τηλεοπτικού σταθμού ART TV, 1) τη διοικητική κύρωση του προστίμου των 150.000 (εκατόν πενήντα χιλιάδων) ευρώ για προσβολή μνήμης νεκρού, ενθάρρυνση δυσμενών διακρίσεων λόγω γενετήσιου προσανατολισμού και ανακριβή παρουσίαση

γεγονότων και 2) τη διοικητική κύρωση ηθικού περιεχομένου της υποχρεωτικής μετάδοσης, δύο (2) φορές ημερησίως, επί τριάντα (30) δευτερόλεπτα, μεταξύ των ωρών 15.00 και 16.00, επί επτά (7) ημέρες, με έναρξη την πάροδο πέντε (5) ημερών από την επίδοση της απόφασης, ανακοίνωσης σχετικά με τις λοιπές επιβληθείσες κυρώσεις με το ακόλουθο περιεχόμενο: «Με την υπ' αριθμ. 145/2018 απόφαση του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεοράσεως επιβλήθηκε στον τηλεοπτικό σταθμό ΑΡΤ TV κύρωση προστίμου συνολικού ύψους 150.000: για προσβολή μνήμης νεκρού, για ενθάρρυνση δυσμενών διακρίσεων λόγω γενετήσιου προσανατολισμού και για ανακριβή παρουσίαση γεγονότων κατά τη μετάδοση της εκπομπής με τίτλο «ΕΝ ΚΑΤΑΚΛΕΙΔΕΙ» της 24.9.2018».

Κατά το άρθρο 4 παρ. 3 του Ν. 2328/1995, όπως έχει μετά την δια του άρθρου 23 παρ. 5 εδ. β' του Ν. 3166/2003 αντικατάστασή του, η παρούσα απόφαση κατά την προαναφερόμενη κύρωση, είναι εκτελεστή κατά:

1. Της εταιρείας CITY NEWS Α.Ε. που εδρεύει στην Καλλιθέα Αττικής, στην οδό Πραξιτέλους 58, με Α.Φ.Μ 094264816, Δ.Ο.Υ ΦΑΕ Πειραιώς.
2. Του Σφήκα Φώτη του Ελευθερίου, με Α.Φ.Μ. 022039790, Δ.Ο.Υ. Νέων Μουδανιών, ως νομίμου εκπρόσωπου της εταιρείας.

Κρίθηκε και αποφασίστηκε την 26^η Νοεμβρίου 2018 και δημοσιεύτηκε την 11^η Ιανουαρίου 2019.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ Ε.Σ.Ρ.

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΚΟΥΤΡΟΜΑΝΟΣ

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΜΑΡΑΖΙΔΟΥ